

การบริหารจัดการพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย¹

Managing Overlapped Sea Territories between Thailand and Malaysia¹

โสภารัตน์ จารุสมบัติ²
Soparatana Jarusombat²

วันรับบทความ 1 พฤศจิกายน 2565
วันแก้ไขบทความ 15 พฤศจิกายน 2565
วันตอบรับบทความ 30 พฤศจิกายน 2565

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอการดำเนินงานระหว่างประเทศไทยและมาเลเซียในการใช้ประโยชน์ในบริเวณที่เกิดการทับซ้อนกันของอาณาจอธิปไตยภายใต้กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 โดยมุ่งเน้นทบทวนความเป็นมาของพัฒนาการความร่วมมือจนนำมาสู่การสร้างพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย สถานการณ์ในปัจจุบันของการพัฒนาความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย ข้อเสนอแนวทางการพัฒนาความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาททางทะเล ในพื้นที่ระหว่างประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านอื่น ๆ ดังนี้ 1. การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจภาพรวมและลักษณะจำเพาะของพื้นที่ให้มากขึ้น ทั้งบุคลากรในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ 2. การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งส่วนของทวิภาคีและพหุภาคี รวมถึงการมีองค์กระระหว่างประเทศที่ร่วมกัน เพื่อให้มีกลไกสร้างเสริมความสัมพันธ์ที่หลากหลายรูปแบบ รวมทั้งการส่งเสริมความสัมพันธ์ในภาคประชาชน เพื่อเป็นความสัมพันธ์ระดับพื้นฐานที่จะนำไปสู่ความเข้าใจและความตระหนักถึงผลประโยชน์ที่จะได้ร่วมกัน 3. การดำเนินงานแบบร่วมกันอย่างบูรณาการ โดยการกำหนดกรอบความร่วมมือเพื่อให้ดำเนินการเป็นไปอย่างมีระบบในการบริหารจัดการส่วนของอำนาจหน้าที่ ข้อมูลและกำลังพล รวมถึงเป็นการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูลและสร้างความเข้าใจร่วมกัน

คำสำคัญ: พื้นที่ทับซ้อนทางทะเล พื้นที่พัฒนาร่วม ปัจจัยความสำเร็จ ความร่วมมือ

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “ความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาพื้นที่ทับซ้อนทางทะเล: กรณีศึกษาพื้นที่พัฒนาร่วมระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย” สนับสนุนโดยกองทุนวิจัยคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2562

² รศ. ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ 10200

² Assoc. Prof. Dr. Soparatana Jarusombat, Faculty of Political Science, Thammasat University, Bangkok, 10200, Thailand, E-mail: s.jarusombat@gmail.com

Abstract

This article presents the implementation between Thailand and Malaysia in administering the joint development area. It begins with reviewing the development of the cooperation to which the joint development area is created between Thailand and Malaysia and then presenting the state of the art of the development of the cooperation for the resolutions regarding the problem of the overlapping territorial claims between Thailand and Malaysia. To further develop the cooperation between Thailand and its neighboring countries over the sea territorial disputes, the research suggests as follows:- 1) officials, both in the position of policy and execution levels, must be increasingly develop their knowledge and understanding of the disputing territories, not only in terms of the general aspects but as well the specific aspects; 2) the relations between Thailand and the conflicting countries should be promoted to become more and more friendly both in terms of bilateral and multilateral, including in international organizations related. Moreover, the relations between the people of Thailand and the conflicting countries must be encouraged as it is a fertile ground leading to common understanding and interest equally shared; and 3) a cooperation framework must be highly integrated so as to be able to function properly and systematically particularly in parts of authority, information and staff. This will be useful in developing common understanding and information exchange as well.

Key words: Overlapped Sea Territories, Joint Development Area, Success Factors, Cooperation

บทนำ

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเล ถือเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับรัฐชายฝั่งจำนวนมาก ผ่านทางการประมง พลังงาน การเดินเรือ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้รัฐชายฝั่งจำนวนมากพยายามแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดังกล่าว อาณาเขตพื้นที่ทางทะเลจึงเป็นประเด็นสำคัญที่หลาย ๆ รัฐประชาชาติที่มีอาณาเขตทางทะเล ให้ความสนใจต่อการกำหนดลักษณะเขตแดนอันเป็นเครื่องบ่งชี้อำนาจอธิปไตยเหนือพื้นที่ทางทะเลและมหาสมุทร ภายใต้กรอบองค์การระหว่างประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อให้แต่ละรัฐประชาชาติสามารถรับรู้ได้ถึงขอบเขตอำนาจของตนในการใช้สอยหรือแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเล โดยไม่เป็นการล่วงล้ำอำนาจอธิปไตยของรัฐประชาชาติข้างเคียง ที่ใช้สอยและแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเลร่วมกัน

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ปีค.ศ. 1982 (United Nations Convention on the Law Of the Sea: UNCLOS) ถือเป็นหนึ่งในตัวบทกฎหมายระหว่างประเทศที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับรัฐชายฝั่งต่าง ๆ ที่ให้สัตยาบันเป็นภาคีของกฎหมายฉบับนี้ เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้ถือเป็นแม่แบบสำคัญใน

การแบ่งอาณาเขตพื้นที่ทางทะเลของรัฐชายฝั่งต่าง ๆ ว่าสามารถใช้สอยและแสวงหาผลประโยชน์จากท้องทะเลและมหาสมุทรได้มากน้อยเพียงใด โดยในทวีปยุโรปไว้ในข้อ 3 ว่ารัฐชายฝั่งสามารถระบุอาณาเขตทางทะเลของได้ระยะทางจากฝั่งในขอบเขตไม่เกิน 12 ไมล์ทะเลโดยวัดจากเส้นฐาน ในขณะที่เดียวกันในข้อ 33 ได้ระบุให้เขตต่อเนื่องมีความยาวไม่เกิน 12 ไมล์ทะเล นับจากทะเลอาณาเขต หรือไม่เกิน 24 ไมล์ทะเลหากนับจากเส้นฐาน ในทางเดียวกันในข้อ 57 ของอนุสัญญาฯ ได้ระบุให้เขตเศรษฐกิจจำเพาะ ซึ่งรัฐชายฝั่งสามารถเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้นั้น มีขอบเขตไม่เกินกว่า 200 ไมล์ทะเลจากเส้นฐาน ซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขต (กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย, 2548) การมีอนุสัญญาฯ ดังกล่าวส่งผลให้รัฐประชาชาติได้รับความชัดเจนมากยิ่งขึ้นเกี่ยวกับพื้นที่อำนาจอธิปไตยและอาณาเขตทางทะเลของตนเอง

ประเทศไทยถือเป็นหนึ่งในประเทศที่เข้าเป็นภาคีสมาชิกและให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 อย่างไรก็ตามหากเปรียบเทียบระยะเวลาในการเข้าเป็นภาคีสมาชิกและให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาดังกล่าวถือว่าประเทศไทยดำเนินการค่อนข้างล่าช้า กล่าวคือประเทศไทยเป็นภาคีและให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ในวันที่ 14 มิถุนายน 2554 นับเป็นประเทศที่ 162 ของประเทศสมาชิกสหประชาชาติ ปัจจุบันประเทศใน ASEAN ล้วนเป็นภาคีอนุสัญญานี้ ยกเว้นแต่ประเทศกัมพูชา (ภุขงค์ ประดิษฐ์ธีระ, 2555) การให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาดังกล่าวที่ใช้ระยะเวลาเกือบ 30 ปี ส่งผลให้ประเทศไทยมีอาณาเขตพื้นที่อธิปไตยทางทะเลถึง 320,000 ตารางกิโลเมตร ทั้งนี้ดูเหมือนว่าประเทศไทยจะได้รับประโยชน์จำนวนมากจากการเข้าเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาดังกล่าว

อย่างไรก็ตามประเทศไทยก็ประสบปัญหาเกี่ยวกับการทับซ้อนกันของอาณาเขตพื้นที่ทางทะเล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีขอบเขตไม่เกิน 200 ไมล์ทะเลจากเส้นฐาน ซึ่งนำมาซึ่งข้อพิพาทระหว่างประเทศระหว่างประเทศไทยและรัฐชายฝั่งเพื่อนบ้านอย่างกัมพูชาและมาเลเซีย ทั้งนี้ข้อพิพาทดังกล่าวมีมาตั้งแต่ก่อนการให้สัตยาบันและเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาดังกล่าว และดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลไทยและรัฐบาลชายฝั่งเพื่อนบ้านได้มีความพยายามอย่างต่อเนื่องที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในการนี้ดูเหมือนว่าความพยายามในการแก้ไขปัญหาพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลระหว่างประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย มีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง และนำมาซึ่งการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม จากการแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเลในพื้นที่ทับซ้อนดังกล่าว แตกต่างจากความพยายามในการแก้ไขปัญหาพื้นที่ทับซ้อนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชา ซึ่งไทยพยายามใช้แนวทางเดียวกันในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้ทั้งสองประเทศได้รับผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมกันและสามารถนำทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเลในบริเวณพื้นที่พิพาทดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ได้

งานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับกรณีพิพาทบริเวณพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลระหว่างไทยและมาเลเซีย ถือได้ว่าเป็นประเด็นหนึ่งที่มีคนสนใจจำนวนมาก Clive Schofield (2007) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการแก้ไขปัญหาผ่านการร่วมมือของประเทศต่าง ๆ ในพื้นที่อ่าวไทย เพื่อนำทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาใช้ร่วมกัน ซึ่งถือเป็นการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างทั่วถึง งานชิ้นนี้ชี้ให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของการถือกำเนิดการสร้างความร่วมมือในการจัดทำพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย และสะท้อนให้เห็นผลลัพธ์ที่ออกมาของการจัดให้มีพื้นที่พัฒนาร่วมเพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากการนำทรัพยากรในพื้นที่พิพาทดังกล่าวมาใช้ งาน

ชั้นนี้ยังได้กล่าวเพิ่มเติมไปถึงการพัฒนาความร่วมมือทางทะเลระหว่างกัมพูชาและเวียดนามด้วย โดยภาพรวมงานการศึกษาชั้นนี้มุ่งเน้นการให้ภาพกว้างเกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหาพื้นที่พิพาททางทะเลโดยเฉพาะในพื้นที่อ่าวไทย ฉะนั้นมุมมองหลักของงานจึงมุ่งเน้นไปที่กลไกการเมืองระหว่างประเทศและการขับเคลื่อนของตัวแสดงทางการเมืองที่มีบทบาทสำคัญในการก่อรูปแนวคิดพื้นที่พัฒนาร่วมในบริเวณพื้นที่พิพาทระหว่างประเทศ (SCHOFIELD, 2007)

ในขณะที่เดียวกันงานวิจัยของ Clive Schofield (2014) อีกชิ้นหนึ่งทำการศึกษาเกี่ยวกับขอบเขตแนวทางการกำหนดพื้นที่สำหรับการจัดทำความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาพื้นที่พิพาทบนน่านน้ำ ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้ได้ทำการศึกษากรณีปัญหาข้อพิพาททางพรมแดนในทะเลของหลากหลายประเทศ และได้ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาผ่านมุมมองทางด้านการเมือง ซึ่งรวมถึงการใช้เครื่องมือพื้นที่พัฒนาร่วมในการแก้ไขปัญหาด้วย โดยงานวิจัยได้มีการจำแนกการแก้ไขปัญหาผ่านแนวคิดพื้นที่พัฒนาร่วมออกเป็นหลายลักษณะตามความเข้มข้นของข้อตกลงระหว่างประเทศ แน่นอนว่างานวิจัยชิ้นนี้ได้มีการกล่าวถึงความร่วมมือระหว่างไทย-มาเลเซียซึ่งส่วนใหญ่ยังคงกล่าวเน้นถึงบทบาททางการเมืองที่มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ร่วมกันในการแสวงหาผลประโยชน์ งานวิจัยยังคงเน้นย้ำถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมา และให้ภาพกว้างๆ เกี่ยวกับพื้นที่พัฒนาร่วมระหว่างไทยและมาเลเซียเท่านั้น (Schofield, 2014)

งานการศึกษาที่มีความสำคัญเกี่ยวกับประเด็นการแก้ไขปัญหาด้วยการพัฒนาพื้นที่ร่วมกันระหว่างไทย-มาเลเซียอีกเรื่องหนึ่งคืองานของ Johan Saravanamuttu (2014) งานชิ้นนี้ศึกษาเกี่ยวกับโลกทัศน์ของมาเลเซียในการสร้างความร่วมมือในพื้นที่ทะเลจีนใต้ ซึ่งหนึ่งในพื้นที่สำคัญคืออ่าวไทย ผู้เขียนพยายามนำเสนอผลของความสำเร็จที่เป็นรูปธรรมของการแก้ไขข้อพิพาททางทะเลระหว่างไทยและมาเลเซียโดยผ่านองค์การความร่วมมือไทย - มาเลเซียที่ปัจจุบันยังคงทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยยกให้แนวทางการสร้างความร่วมมือดังกล่าวเป็นความสำเร็จที่มาเลเซียยากที่จะจัดทำกับประเทศอื่นได้อีก งานการศึกษายังคงเน้นการไล่เลียงเส้นทางประวัติศาสตร์ของการได้มาซึ่งพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซียเฉกเช่นเดียวกับงานการศึกษาอื่น ๆ (Saravanamuttu, 2014)

นอกจากนี้ยังมีงานการศึกษาของ Nguyen Hong Thao (1999) ที่ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาร่วมกันในบริเวณพื้นที่อ่าวไทย โดยงานวิจัยดังกล่าวมุ่งเน้นการศึกษาเปรียบเทียบผลของบันทึกความเข้าใจไทย-มาเลเซียในปี ค.ศ. 1979 กับบันทึกความเข้าใจเวียดนาม-มาเลเซียในปี ค.ศ. 1992 โดยผู้วิจัยสะท้อนให้เห็นว่าบันทึกความเข้าใจทั้งสองฉบับมีวัตถุประสงค์ร่วมกันคือการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่พิพาทร่วมกันเพื่อนำเอาทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ อย่างไรก็ตามการพัฒนาร่วมกันในพื้นที่พิพาททั้งสองมีแนวทางที่แตกต่างกันบางประการกล่าวคือในส่วนในพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย ทั้งสองประเทศได้มีการจัดตั้งหน่วยงานกลางคือองค์กรร่วมไทย-มาเลเซียที่ทำหน้าที่บริหารจัดการพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งมีสมาชิกจากทั้งสองประเทศ หน่วยงานดังกล่าวทำหน้าที่เป็นตัวกลางแทนรัฐบาลทั้งสองประเทศในการทำสัญญากับบริษัทน้ำมันเอกชน ในขณะที่ในส่วนพื้นที่พัฒนาร่วมเวียดนาม-มาเลเซียนั้นทั้งสองประเทศจัดตั้งบริษัทน้ำมันของตนเองเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกันในพื้นที่ดังกล่าว การศึกษาพบว่าแนวทางของพื้นที่พัฒนาร่วมเวียดนาม-มาเลเซียมีความยืดหยุ่นกว่าพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย เนื่องจาก

เป็นการดำเนินการของภาคเอกชนของทั้งสองประเทศร่วมกันในขณะที่ตัวแบบของไทย-มาเลเซียเป็นการดำเนินงานของภาครัฐเป็นสำคัญ งานวิจัยยังพบเพิ่มเติมว่าบันทึกความเข้าใจระหว่างไทย-มาเลเซียมีความครอบคลุมประเด็นหลาย ๆ ประการมากกว่าของเวียดนาม - มาเลเซีย เช่นประเด็นการสำรวจทรัพยากรทางทะเล การประมง เขตทางการศาล เป็นต้น ทั้งนี้งานวิจัยสรุปได้ที่น่าสนใจว่าตัวแปรสำคัญที่ขับเคลื่อนให้เกิดการแก้ไขปัญหาด้วยแนวทางพื้นที่พัฒนาร่วมของไทย-มาเลเซียเป็นผลสำคัญจากตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากประเทศไทยมีการนำเข้าน้ำมันเป็นจำนวนมากการดึงเอาทรัพยากรน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในบริเวณดังกล่าวมาใช้จะช่วยลดการพึ่งพิงดังกล่าวได้ ในขณะเดียวกันบริบทความร่วมมือระดับภูมิภาคเองเป็นอีกส่วนที่สำคัญที่ชักจูงให้ทั้งสองประเทศหันมาร่วมมือกันมากยิ่งขึ้น (Thao, 1999)

ในส่วนงานวิจัยของไทยโดยดลยา เทียนทอง (2544) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความร่วมมือไทย-มาเลเซียในการพัฒนาพื้นที่เขตไหล่ทวีปทับซ้อนในอ่าวไทย โดยมุ่งเน้นการศึกษาถึงปัญหาพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลระหว่างประเทศไทยและมาเลเซียที่เกิดขึ้นภายหลังการอ้างกรรมสิทธิ์ในการใช้ประโยชน์จากไหล่ทวีปตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยเขตไหล่ทวีป ค.ศ. 1958 ปัญหาการอ้างกรรมสิทธิ์ดังกล่าวยืดเยื้อยาวนานจนกระทั่งมาเลเซียมีการเสนอให้พัฒนาพื้นที่ดังกล่าวร่วมกัน อันถือเป็นจุดเริ่มต้นของเขตพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซียในที่สุด งานวิจัยได้ให้ภาพความเข้าใจเกี่ยวกับตัวแปรที่เป็นผลสำคัญให้เกิดการสร้างความร่วมมือระหว่างสองประเทศอย่างน่าสนใจ เช่นตัวแปรทางด้านภัยความมั่นคงคอมมิวนิสต์ที่ทั้งไทยและมาเลเซียมีส่วนร่วมช่วยส่งเสริมให้ทั้งสองประเทศหันมาให้ความสนใจซึ่งกันและกันและร่วมมือกันมากยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกันช่วงเวลาดังกล่าวโลกยังประสบปัญหาวิกฤตราคาน้ำมันที่เพิ่มขึ้นอย่างเฉียบพลันส่งผลให้ทั้งสองประเทศที่มีความต้องการในการใช้พลังงานจำนวนมากต้องหันมาแสวงหาแหล่งพลังงานใหม่ที่สามารถนำมาใช้ได้ อันนำมาสู่การพัฒนาความร่วมมือระหว่างกันในพื้นที่พิพาทเพื่อนำเอาพลังงานก๊าซธรรมชาติในพื้นที่ดังกล่าวออกมาใช้ประโยชน์ (ดลยา เทียนทอง, 2544) ขณะเดียวกันดลยา เทียนทอง (2551) ได้มีการเขียนผลงานการศึกษานี้ขึ้นที่ว่าด้วยพื้นที่พัฒนาร่วมระหว่างประเทศไทยกับเพื่อนบ้าน ซึ่งงานดังกล่าวได้มีการพูดถึงความร่วมมือระหว่างประเทศไทยและมาเลเซียในบริเวณพื้นที่พิพาทในบริเวณอ่าวไทย งานชิ้นนี้ของดลยา มีความเกี่ยวเนื่องกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ โดยผู้เขียนยังคงมุ่งเน้นการให้ข้อมูลพื้นหลังทางด้านประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการของปัญหาในบริเวณพื้นที่พิพาทระหว่างสองประเทศที่นำมาสู่การเปิดการเจรจาทางการเมืองเพื่อนำทรัพยากรธรรมชาติบริเวณดังกล่าวออกมาใช้เพื่อประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ผู้เขียนยังเน้นย้ำถึงปัจจัยทางด้านการเมืองทั้งในระดับภูมิภาคและระดับระหว่างประเทศที่เป็นกลไกสำคัญในการผลักดันให้เกิดการแสวงหาการแก้ไขปัญหาความร่วมมือระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย จนนำมาสู่ข้อสรุปออกมาเป็นการจัดทำพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซียในที่สุด งานชิ้นนี้ยังคงจำกัดวงในการศึกษาวิจัยอยู่ในเพียงการมองบริบททางด้านการเมืองในระดับภูมิภาคและระดับระหว่างประเทศเป็นสำคัญในการศึกษาการก่อตัวของพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย (ดลยา เทียนทอง, 2551)

นอกจากนี้ ชาญวุฒิ ตันชติลล (2556) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดเก็บรายได้ของรัฐและภาษีเกี่ยวกับปิโตรเลียมในพื้นที่ทับซ้อนไทย-กัมพูชา : ศึกษาจากต้นแบบพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย โดยงานวิจัยชิ้นนี้ได้ทำการศึกษาบริเวณพื้นที่ทับซ้อนไทย-กัมพูชาโดยใช้ตัวแบบความร่วมมือในการจัดทำองค์การ

พื้นที่พัฒนาร่วมไทย - มาเลเซียมาเป็นตัวแบบในการศึกษาความเป็นไปได้สำหรับอนาคตเพื่อพัฒนาพื้นที่ทับซ้อนระหว่างไทย - กัมพูชา ทั้งนี้ผู้วิจัยมองว่าตัวแบบการจัดตั้งองค์กรร่วมไทย-มาเลเซียในฐานะนิติบุคคลจะช่วยให้ทั้งสองประเทศสามารถแสวงหาประโยชน์ร่วมกันในพื้นที่ได้ง่ายมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการให้หน่วยงานนี้เป็นตัวกลางในการทำสัญญา และนำส่งผลประโยชน์ให้กับทั้งสองรัฐบาล ในขณะที่ตัวแบบดังกล่าวยังมีความยืดหยุ่นในระบบสัญญาแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างองค์กรและบริษัทปิโตรเลียมเอกชน งานวิจัยชิ้นนี้จึงมุ่งเน้นไปที่ระบบจัดสรรผลประโยชน์ระหว่างประเทศที่ตัวแบบขององค์กรร่วมไทย - มาเลเซียสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในการแบ่งปันผลประโยชน์ในบริเวณพื้นที่ทับซ้อนจนได้รับการหยิบยกขึ้นมาเป็นตัวแบบสำคัญในการแก้ไขปัญหาพื้นที่ทับซ้อนระหว่างไทยและกัมพูชา (ชาญวุฒิ ตันตติลล, 2556)

แม้ว่างานการศึกษาเกี่ยวกับพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซียมีการศึกษากันอย่างกว้างขวางทั้งนักวิชาการชาวไทยและนักวิชาการชาวต่างประเทศ แต่จะเห็นได้ว่ากรอบหรือมุมมองในการศึกษาส่วนใหญ่ยังคงวนเวียนอยู่ภายใต้บริบทของสงครามเย็น รวมถึงการใช้แนวทางการศึกษาแบบการระหว่างประเทศและการเมืองเป็นสำคัญในการศึกษาวิจัย ส่งผลให้การหยิบยกประเด็นปัญหาพื้นที่พิพาทระหว่างไทย-มาเลเซียส่วนใหญ่ถูกพูดถึงในมุมมองของการศึกษาด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามถึงแม้งานศึกษาดังกล่าวจะมีความครบถ้วนในประเด็นเรื่องเส้นทางประวัติศาสตร์ของการได้มาซึ่งพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย แต่ปัญหาคือประเทศไทยยังคงขาดการศึกษาวิจัยในเชิงการประเมินผลของการสำเร็จของการแก้ไขปัญหาพื้นที่ทับซ้อนทางทะเล ซึ่งแน่นอนว่าแนวทางพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซียถือเป็นตัวแบบที่มีความสำคัญที่จำเป็นอย่างยิ่งในการถอดบทเรียน รวมถึงศึกษากลไกการบริหารงานที่ดำเนินการร่วมกันระหว่างสองประเทศ ซึ่งมุมมองดังกล่าวยังไม่มีผู้ทำการศึกษาวิจัยเท่าที่ควร เนื่องจากดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าความสนใจของนักวิจัยต่อบริเวณพื้นที่ดังกล่าวคืองานการศึกษาทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มากกว่าที่จะเป็นงานศึกษาทางด้านนโยบายและการบริหารจัดการองค์การ ซึ่งอยู่ในภาคส่วนของแขนงวิชาทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์

ด้วยช่องว่างทางการวิจัยดังกล่าวส่งผลให้ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรมีการต่อยอดทางการศึกษาวิจัยเพื่อถอดบทเรียนความสำเร็จของการแก้ไขปัญหาพื้นที่พิพาททางทะเลระหว่างไทยและมาเลเซีย โดยเฉพาะการศึกษาที่เกี่ยวกับการดำเนินการขององค์กรร่วมไทย-มาเลเซียที่ดำรงอยู่ได้จนกระทั่งถึงปัจจุบัน ในการแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างทั้งสองประเทศในเขตพื้นที่พัฒนาร่วม ในขณะที่เดียวกันงานการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มอื่น ๆ ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้เกิดการสร้างความร่วมมือระหว่างทั้งสองประเทศด้วย จากที่เห็นว่างานการศึกษาส่วนใหญ่ที่ผ่านมามุ่งเน้นเพียงการศึกษาตัวแสดงทางการเมืองอย่างรัฐบาลของทั้งสองประเทศเท่านั้น นอกจากนี้งานวิจัยชิ้นนี้ยังมีการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายโดยอาศัยการศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จทั้งในเชิงเครื่องมือ กลไก หลักคิด และแนวทางการดำเนินการ ที่ส่งผลให้เกิดความร่วมมือสร้างพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย มาเป็นตัวอย่างให้กับรัฐบาลในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลกับประเทศเพื่อนบ้านอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จที่นำมาซึ่งแนวทางพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย ในบริเวณพื้นที่พิพาททางทะเลอ่าวไทย
2. ศึกษาเครื่องมือ กลไก หลักคิด และแนวทางการดำเนินการ ที่ส่งผลให้เกิดความร่วมมือสร้างพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย

ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาจากงานวิจัยในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาททางทะเล ในบริเวณที่เกิดการทับซ้อนกันของอำนาจอธิปไตยภายใต้กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย โดยมุ่งเน้นบทบาทความเป็นมาของพัฒนาการความร่วมมือจนนำมาสู่การสร้างพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย และสถานการณ์ในปัจจุบันของการพัฒนาความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย ทั้งนี้ศึกษาผ่านการวิเคราะห์ตัวแสดงที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยดูที่นโยบายและการบริหารจัดการเป็นสำคัญ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เนื่องจากประเด็นการศึกษาเป็นกรณีศึกษา โดยดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายประชากรเลือกเฉพาะเจาะจงเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายทางทะเลของประเทศไทย ข้าราชการที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาดังกล่าว ภาคเอกชนที่เข้าไปดำเนินงานแสวงหาผลประโยชน์ในพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย รวมถึงเอกสาร ตำรา และบทความทางวิชาการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- ใช้การค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และบทความทางวิชาการ อาทิ วารสารทางวิชาการที่ว่าด้วยความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทะเล เอกสารการลงนามความร่วมมือระหว่างประเทศไทยมาเลเซีย นับตั้งแต่การเจรจาครั้งแรก เป็นต้น

- การสัมภาษณ์ในเชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายทางทะเลของประเทศไทย หน่วยงานของประเทศไทยที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานในพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย และหน่วยงานเอกชนของประเทศไทยที่ได้รับอนุญาตให้ไปใช้ประโยชน์จากพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้นข้อมูลที่ได้ส่วนใหญ่จะมาจากการศึกษาเอกสาร บทความวิชาการและตำรา รวมไปถึงการสัมภาษณ์บุคคลและหน่วยงานที่มีส่วนได้

ส่วนเสียกับการแก้ไขปัญหาพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย จึงใช้กรอบการวิเคราะห์แบบการค้นหาคำความหมายและการตีความ (Content Analysis)

การทบทวนวรรณกรรมและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทบทวนและประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการแก้ไขปัญหาพื้นที่ทับซ้อนทางทะเล ผ่านแนวคิดเสรีนิยมใหม่ แนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ แนวคิดการเป็นหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐและเอกชน และแนวทางพื้นที่ร่วมพัฒนาดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) แนวคิดเสรีนิยมใหม่ (Neo Liberalism)

สำหรับแนวคิดเสรีนิยมใหม่นี้ สามารถจำแนกได้เป็นหลายคำอธิบาย ขึ้นอยู่กับแขนงวิชาความรู้ ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยจะให้ความสนใจกับเสรีนิยมใหม่ในการอธิบายทางเศรษฐกิจและประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพื่อทำความเข้าใจการแก้ไขปัญหาพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย สำหรับคำอธิบายตามแนวเสรีนิยมใหม่ในทางเศรษฐกิจ หมายถึงการที่รัฐให้อิสระภาพแก่ตลาดในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้อย่างเสรี โดยไม่มีการกำกับดูแลมากนัก แนวคิดดังกล่าวมีความเชื่อว่าราคาสินค้า และปริมาณความต้องการสินค้าจะดำเนินไปตามหลักอุปสงค์และอุปทานของตลาด ส่งผลให้ราคาของสินค้าตอบสนองความเป็นจริง ฉะนั้นรัฐไม่ควรเข้าไปก้าวก่ายเรื่องทางเศรษฐกิจ ที่ถือเป็นพื้นที่ที่สำคัญของภาคเอกชน รัฐควรเป็นผู้เอื้ออำนวยให้เกิดเศรษฐกิจที่มีเสรีมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ต้องมีการออกมาตรการเพื่อกีดกันทางการค้าของภาคเอกชน รวมถึงลดถึงรัฐต้องลดบทบาทของตนเองในเชิงเศรษฐกิจ ต้องไม่ลงไปเป็นคู่แข่งทางการค้ากับภาคเอกชน ซึ่งเสรีนิยมใหม่มองว่าบทบาทของรัฐควรมีอยู่อย่างจำกัด หรือน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ในทางเศรษฐกิจ

ในขณะที่อีกทางหนึ่งแนวคิดเสรีนิยมใหม่ตามแขนงวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ได้ให้ความหมายที่แตกต่างกันออกไป กล่าวคือแนวคิดเสรีนิยมใหม่ตามแนวทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศศึกษาเกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐประชาชาติ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกัน เสรีนิยมใหม่มองว่าถึงแม้ว่ารัฐประชาชาติจะเห็นแก่ตัว และพยายามรักษาผลประโยชน์แห่งชาติของตนเป็นสำคัญ แต่ไม่ได้หมายความว่ารัฐประชาชาติต่าง ๆ จะพยายามก่อสงครามกันเพื่อขยายอำนาจของตนเท่านั้น ในความเป็นจริงพบว่ารัฐประชาชาติจำนวนมากกลับประสานความร่วมมือกันเพื่อแสวงหาผลประโยชน์แห่งชาติร่วมกัน และร้อยรัดกันด้วยระบบเศรษฐกิจที่แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ความขัดแย้งระหว่างรัฐประชาชาติต่าง ๆ บรรเทาเบาบางลง กล่าวคือไม่เกิดสงครามขนาดใหญ่ เนื่องจากแต่ละรัฐประชาชาติล้วนมีพันธมิตร และมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับรัฐอื่นๆ ข้างเคียง ประเด็นทางเศรษฐกิจจึงนำมาซึ่งการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทระหว่างประเทศอย่างสันติวิธีมากยิ่งขึ้น ระหว่างรัฐประชาชาติต่างๆ โดยอาศัยกลไกทางการทูตและสถาบันระหว่างประเทศ ที่เอื้ออำนวยให้รัฐประชาชาติต่างๆ พยายามสร้างความร่วมมือระหว่างกัน และถือประโยชน์ร่วมกันเป็นสำคัญ สิ่งเหล่านี้นำมาซึ่งการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก

2) ทฤษฎีการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM)

ทฤษฎีการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ถือเป็นหนึ่งในช่วงการเปลี่ยนผ่านสำคัญของทฤษฎีทางด้านการบริหารรัฐกิจ ทั้งนี้ทฤษฎีดังกล่าวได้รับอิทธิพลสำคัญมาจากแนวคิดเสรีนิยมใหม่ทางเศรษฐกิจ ที่พยายามเพิ่มบทบาทของตลาดหรือภาคเอกชน และลดบทบาทของภาครัฐลง ข้อเสนอแนะตามแนวทฤษฎีการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่คือการพยายามให้รัฐผลักดันภารกิจหรือหน้าที่ที่ตนเองอาจไม่ถนัดและมีความเกี่ยวข้องกับตลาดค่อนข้างสูง ให้แก่ภาคเอกชนในการดำเนินการ กล่าวคือการถ่ายโอนภาระหน้าที่ที่รัฐเข้าไปจัดบริการหรือค้าขายสินค้าบางประเภทให้กับประชาชน ไปให้แก่ภาคเอกชนในการดำเนินการแทน เพื่อให้เกิดความคล่องตัว และเป็นไปตามกลไกตลาดที่แท้จริง นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการปรับใช้หลักคิดของภาคเอกชนมาปรับประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการและการบริการประชาชนในภาครัฐอีกด้วย ส่งผลให้ภาครัฐต้องมองประชาชนผู้รับบริการเป็นลูกค้าเพิ่มมากยิ่งขึ้น

อิทธิพลของแนวคิดดังกล่าวส่งผลให้เกิดการถ่ายโอนกิจการของภาครัฐจำนวนมากไปเป็นเอกชน หรือการแปลงงานเป็นรัฐวิสาหกิจ มีการประเมินผลงานของข้าราชการโดยมุ่งเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ เพิ่มมากยิ่งขึ้น เกิดการจ้างงานในระบบสัญญาจ้าง เพื่อลดทอนงบประมาณในการดูแลข้าราชการ และส่งเสริมให้เกิดการทำงานแบบมุ่งเน้นผลงานเป็นสำคัญ ภาครัฐมีการแตกขยายหน่วยงานจำนวนมาก และพยายามปรับให้หน่วยงานมีลักษณะเฉพาะเจาะจง เช่น การเกิดองค์การมหาชน เป็นต้น สร้างกลไกในการแข่งขันทั้งระหว่างรัฐกับเอกชน และภายในตัวภาครัฐเอง เช่นการแข่งขันผ่านตัวชีวิต หรือการประเมินของผู้รับบริการ เพิ่มการมีส่วนร่วมขยายการกระจายอำนาจไปยังท้องถิ่นและประชาชนมากยิ่งขึ้น

3) เครื่องมือการเป็นหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐและเอกชน (Public Private Partnership: PPP)

การเป็นหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐและเอกชน ถือเป็นหนึ่งแนวคิดหรือเครื่องมือที่สำคัญ อันเป็นผลมาจากการปรับประยุกต์ใช้ทฤษฎีการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ซึ่งมุ่งเน้นการแข่งขัน ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของภาครัฐ ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ และเกิดการแข่งขันที่แท้จริงในระบบตลาด เครื่องมือการเป็นหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐและเอกชน เป็นความพยายามในการอุดช่องโหว่ หรือจุดอ่อนสำคัญของภาครัฐในการดำเนินกิจกรรมทางด้านการบริการและการดำเนินการบางประเภท ที่งบประมาณ หรือรูปแบบโครงสร้างระบบราชการไม่สามารถกระทำได้ จึงส่งผลให้เกิดเครื่องมือดังกล่าว ซึ่งเป็นลักษณะสัญญาความร่วมมือระยะยาวระหว่างภาครัฐและเอกชน ในการจัดการบริการหรือบริหารจัดการบางกิจกรรม เช่น การคมนาคมขนส่ง การลงทุนทางด้านพลังงาน เป็นต้น ทั้งนี้ภาคเอกชนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบและรับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นด้วย

4) แนวคิดพื้นที่พัฒนาร่วม (Joint Development Area: JDA)

แนวคิดพื้นที่พัฒนาร่วม เป็นหลักคิดสำคัญมากจากเสรีนิยมใหม่ในแขนงวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เนื่องจากการพยายามแก้ไขปัญหาพื้นที่ความขัดแย้งหรือพื้นที่ทับซ้อนระหว่างประเทศ ตามแนวพรมแดนทั้งทางบกและทางทะเล เพื่อให้รัฐประชาชาติสามารถแสวงหาผลประโยชน์จากพื้นที่ดังกล่าวได้ทั้งสองฝ่าย และลดความตึงเครียดของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้อีกด้วย พื้นที่พัฒนาร่วมมีหลักการสำคัญคือการแบ่งสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในบริเวณพื้นที่ทับซ้อนระหว่างประเทศอย่างเท่าเทียมกัน ใน

ขณะเดียวกันการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่จำเป็นต้องอาศัยงบประมาณในการลงทุน ต้องได้รับการเห็นชอบจากประเทศที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพื้นที่ดังกล่าว และต้องแบกรับค่าใช้จ่ายดังกล่าวอย่างเท่าเทียมกันด้วย กล่าวคือพื้นที่ทับซ้อนดังกล่าวเป็นเสมือนอภิปไตยร่วมกันของคู่กรณี ที่การดำเนินกิจกรรมใดๆ ในพื้นที่ดังกล่าวต้องผ่านความเห็นชอบของทั้งสองฝ่าย

ผลการศึกษา

การบริหารจัดการพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลถือเป็นหนึ่งในประเด็นปัญหาที่มีความคาบเกี่ยวกันไปมาของหลากหลายศาสตร์ โดยเฉพาะในมุมมองทางด้านรัฐศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นมุมมองทางด้านการบริหารรัฐกิจ หรือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ องค์ความรู้สหสาขาแบบนี้มีส่วนสำคัญที่เอื้ออำนวยให้การพิจารณาปัญหาระดับพื้นที่ที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เมื่อผนวกรวมกับองค์ความรู้ทางด้านเทคนิคทางด้านการค้า การเศรษฐกิจ การธรณีวิทยา หรือการสำรวจ ยิ่งช่วยส่งเสริมให้การตัดสินใจของภาครัฐมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น สิ่งเหล่านี้นำไปสู่แนวทางการผลักดันเพื่อแก้ไขปัญหาโดยอาศัยพื้นที่เป็นศูนย์กลางของการศึกษาเพิ่มมากยิ่งขึ้น

ประเด็นปัญหาพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลระหว่างประเทศในหลายภูมิภาคสะท้อนภาพความล้มเหลวของระบบโลก ตามหลักคิดว่าด้วยรัฐ-ชาติที่ส่งเสริมให้รัฐประชาชาติทั้งหลายเลือกเกิดปัญหาทางด้านพรมแดนระหว่างกัน ทั้งที่ในอดีตการเคลื่อนย้ายทางด้านพรมแดนหรือผู้คนมีความเลื่อนไหลตามสภาวะอำนาจของผู้ปกครองประเทศ ไม่มีความแน่นอนชัดเจน ส่งผลให้การเข้าถึงทรัพยากรของประเทศต่าง ๆ เป็นอิสระ เกิดการใช้ประโยชน์ร่วมกันโดยธรรมชาติจากหลากหลายทรัพยากร เมื่อแนวคิดเรื่องพรมแดนชัดเจนมาจากเดิม ที่การแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่อยู่บนบก เมื่อผลประโยชน์ทางด้านทะเลมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ปัญหาทางด้านพรมแดนจึงขยายตัวไปสู่ทะเลมากยิ่งขึ้น เกิดข้อกฎหมายระหว่างประเทศเพื่อกำหนดขอบเขตอำนาจอธิปไตยเหนือท้องทะเลของประเทศต่าง ๆ เพื่อการใช้ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ แน่แน่นอนว่าปัญหาดังกล่าวนำมาซึ่งพื้นที่ทับซ้อนทางทะเล ไม่แตกต่างไปจากปัญหาทางบก หลายประเทศจึงเกิดกรณีพิพาททางด้านทะเลกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งประเทศไทย

ปัจจุบันแนวทางการแก้ไขปัญหาพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลระหว่างประเทศ สามารถจำแนกได้เป็นสองแนวทางหลัก ๆ คือ หนึ่ง แนวทางการแก้ไขปัญหาผ่านการขีดแบ่งเส้นอำนาจอธิปไตยอย่างชัดเจน และแนวทางที่สองคือ แนวทางการบริหารจัดการพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลร่วมกันของประเทศคู่พิพาท กรณีของประเทศไทยใช้แนวทางที่จะขีดแบ่งเส้นเขตแดนทางทะเลร่วมกับประเทศเมียนมา และเวียดนาม ในขณะที่กรณีของประเทศมาเลเซียใช้แนวทางที่จะออกแบบพื้นที่พัฒนาร่วมเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกันของทั้งสองประเทศ จึงเป็นความน่าสนใจว่าเหตุใดประเทศไทยจึงเลือกแนวทางดังกล่าวในการแก้ไขปัญหาพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลกับประเทศมาเลเซียในรูปแบบนี้ ที่สำคัญคือแนวทางดังกล่าวค่อนข้างประสบความสำเร็จอย่างมากในช่วงหลายปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่มีการดำเนินงานอย่างเป็นทางการ

ปัจจัยความสำเร็จที่ก่อให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ร่วมกันของทั้งสองประเทศ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่ใต้ท้องทะเล โดยเฉพาะทรัพยากรเชื้อเพลิงอย่างก๊าซธรรมชาติและน้ำมัน ตลอดจนสภาพสะท้อนความท้าทายของการปฏิบัติใช้แนวคิดพื้นที่พัฒนาร่วมระหว่างสองประเทศที่มีความ

เป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจากจุดอ่อนบางประการของการจัดตั้งพื้นที่พัฒนาร่วมระหว่างไทยและมาเลเซีย โดยมีหน่วยงานกลางอย่างองค์กรร่วมไทย-มาเลเซียเป็นผู้ดำเนินงานหลัก ผ่านมิติทางด้านเป้าหมาย โครงสร้าง องค์กร และการประสานความร่วมมือ ในส่วนนี้จะจำแนกรายละเอียดเกี่ยวกับมิติดังกล่าวว่ามีผลอย่างไรต่อความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาพื้นที่พิพาททางทะเล รวมถึงสะท้อนภาพความท้าทายที่อาจเกิดขึ้นกับความร่วมมือระหว่างสองประเทศในอนาคต เพื่อเป็นแนวทางสำคัญในการตัดสินใจของภาครัฐ เพื่อออกแบบแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนพื้นที่ทางทะเลอื่น ๆ ที่อาจเกิดปัญหาทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในอนาคตซึ่งจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ อันจะนำไปสู่การพัฒนาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลต่อไป

ปัจจัยความสำเร็จ : การแก้ไขปัญหาพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลผ่านแนวคิดพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย
เป้าหมาย องค์กร และการประสานความร่วมมือ

1. มิติทางด้านเป้าหมาย

หนึ่งในมิติสำคัญที่เป็นข้อค้นพบสำคัญของการศึกษาที่มีส่วนอย่างมากต่อการตัดสินใจและดำเนินงานปฏิบัติใช้นโยบายเพื่อการแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกันของไทยและมาเลเซีย คือเป้าหมาย (Goals) ในการดำเนินงาน หากพิจารณาคำนี้อย่างกว้าง ๆ เป้าหมายคือ จุดเน้นหรือผลลัพธ์สำคัญของการดำเนินงานที่หน่วยงานหรือองค์กรหนึ่ง ๆ มุ่งหวังให้เกิดการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อผลประโยชน์และการขับเคลื่อนองค์กรอย่างเป็นระบบ การกำหนดเป้าหมายไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นเฉพาะในระบบการดำเนินงานขององค์กรเท่านั้น หากสามารถทำได้ในระดับบุคคลด้วยเช่นกัน กล่าวคือแต่ละบุคคลสามารถมีเป้าหมายการดำเนินชีวิตที่ตัวเองมีความคาดหวังได้ ไม่แตกต่างไปจากองค์กร หรือในระดับสูงสุดคือเป้าหมายร่วมกันของประชาคมระหว่างประเทศในการบรรลุบางสิ่งบางอย่างเพื่อสังคมโลกที่ดีขึ้นกว่าเดิม ฉะนั้นเห็นได้ว่ามิติทางด้านเป้าหมายกินขอบเขตของความหมายที่ค่อนข้างกว้างขวาง ในขณะที่เดียวกันถือเป็นประเด็นสำคัญที่กำหนดแนวทางการดำเนินงานขององค์กร ตลอดจนบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินงานในเรื่องนั้น ๆ

ในการบริหารจัดการพื้นที่พัฒนาร่วมกันระหว่างไทย-มาเลเซียเองก็ประสบปัญหาในการดำเนินงานเช่นกัน เนื่องจากทัศนคติและวัฒนธรรมการทำงานที่มีความแตกต่างกันในหลากหลายด้าน ตลอดจนเป้าหมายในการดำเนินงานระหว่างสองประเทศเองก็มีความสลับซับซ้อน แต่ด้วยการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องตลอดหลายทศวรรษที่ผ่านมา พื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซียถือเป็นบทพิสูจน์สำคัญและเป็นตัวแบบการพัฒนาที่กลายเป็นกรณีศึกษาของหลายประเทศที่เกิดปัญหาข้อพิพาททางด้านอาณาเขตทางทะเล และหนึ่งในปัจจัยสำคัญซึ่งส่งเสริมให้ความร่วมมือระหว่างไทยและมาเลเซียประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาพื้นที่พิพาททางทะเล คือมิติทางด้านเป้าหมายในการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ร่วมกัน กล่าวได้ว่ามิติทางด้านเป้าหมายระหว่างสองประเทศถือเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความสำเร็จให้กับการพัฒนาพื้นที่ทับซ้อนทางทะเล

อย่างไรก็ตามในมิติทางด้านเป้าหมายนี้เองก็ยังคงมีประเด็นความท้าทายระหว่างสองประเทศที่จำเป็นต้องได้รับการพูดคุยและติดตามสถานการณ์อย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นกรอบสำคัญในวางแผนทางในการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต แม้ว่าพื้นที่ที่พัฒนาร่วมไทยมาเลเซียจะประสบความสำเร็จทั้งในเชิงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และการแบ่งปันผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ แต่ไม่อาจละเลยได้ว่าพื้นที่ดังกล่าวยังมีความท้าทายอีกหลายอย่างโดยเฉพาะในมุมมองและมิติทางด้านเป้าหมายระหว่างสองประเทศที่รอการดำเนินงานอยู่ในอนาคต

หากมองว่าจุดเริ่มต้นของการงานใด ๆ ควรเริ่มต้นจากการกำหนดทิศทางที่มีประสิทธิภาพ คุณภาพ และมีประสิทธิผล ความสำเร็จที่เกิดขึ้นของการงานใด ๆ ก็ควรเกิดขึ้นและเป็นผลมาจากการมีเป้าหมายและจุดมุ่งหมายที่ดีด้วย ดังนั้นการพัฒนาพื้นที่ทางทะเลร่วมกันระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย จึงเป็นผลสำคัญมาจากการมีกรอบทางด้านเป้าหมายที่ดี มีคุณภาพ ยิ่งโดยเฉพาะการทำงานที่มีตัวแสดงที่มีความหลากหลาย และต้องร่วมมือกันระหว่างสองรัฐชาติ จึงสามารถวิเคราะห์ได้ว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จในด้านมิติเป้าหมาย มีดังนี้

1.1 การมีเป้าหมายทางการทูต อันมุ่งสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศภายใต้เป้าหมายของการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีต่อบริษัทในมิติทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง

เป้าหมายของความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย ศึกษาได้จากแนวทางประวัติศาสตร์ที่ทั้งสองประเทศผ่านช่วงเวลาที่ดีมาด้วยกันนี้ ไทยและมาเลเซียจึงเป็นมากกว่าเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนร่วมกัน หากแต่เป็นมิตรที่มีภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ และความรับผิดชอบที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั้นไม่มีอุปสรรคในการยับยั้งความสัมพันธ์อันดี ทั้งในแง่ของความขัดแย้งทางการเมือง เศรษฐกิจ หรือสังคม จึงเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมาเลเซียมีการดำเนินการความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการตั้งแต่ ในวันที่ 31 สิงหาคม ปี ค.ศ. 1957 ความสัมพันธ์และความร่วมมือที่มีจุดเด่นอย่างชัดเจน ร่วมมือในระดับพหุภาคีนั้น ไทยและมาเลเซียได้แสดงบทบาทที่สำคัญๆ และมีความรับผิดชอบร่วมกันหลายครั้งโดยผ่านกลไกความร่วมมือหลายระดับ การดำเนินงานที่มีผลเด่นชัดเป็นรูปธรรม คือการก่อตั้งประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน (ASEAN) ในปี ค.ศ. 1967 ซึ่งประเทศไทยและมาเลเซียเป็นผู้ร่วมก่อตั้งและนับจากนั้นทั้งสองประเทศก็มีส่วนร่วมทำให้อาเซียนมีความเข้มแข็งขึ้นโดยผ่านความสัมพันธ์ทวิภาคีและความเข้าใจซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์ไทย-มาเลเซียได้รับการสนับสนุนผ่านความร่วมมือและความเป็นหุ้นส่วนทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองหลังจากประเทศไทยและมาเลเซียได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตในปี ค.ศ. 1957

ในระดับภูมิภาคทั้งสองประเทศก็มีศักยภาพสูงที่จะกลายมาเป็นพลังในการขับเคลื่อนความเจริญเติบโตของภูมิภาคผ่านความสัมพันธ์อันใกล้ชิดและความเข้าใจที่ดีต่อกันได้วางรากฐานและมีความพึงพอใจในมิตรภาพที่ใกล้ชิด ตลอดจนผลลัพธ์จากความร่วมมือในด้านต่างๆ ทั้งในระดับทวิภาคี เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และพัฒนาความร่วมมือในทุก ๆ ด้าน ตลอดจนเอื้ออำนวยกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม และยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนไทยและมาเลเซียในบริเวณชายแดน จึงทำให้เป้าหมายที่มุ่งสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศนั้น เป็นเหมือนเป้าหมายยุทธศาสตร์หลักที่ส่งผลต่อเป้าหมายด้าน ๆ ให้เกิดขึ้นและพัฒนาผลประโยชน์กันไปได้

1.2 การมีเป้าหมายทางการพัฒนาและแสวงหาผลประโยชน์แห่งชาติร่วมกันระหว่างประเทศภายใต้เป้าหมาย “ความต้องการแก้ไขปัญหาพื้นที่พิพาททางทะเลบนแนวทางสันติ”

เป้าหมายของความต้องการแก้ไขปัญหาพื้นที่พิพาททางทะเลบนแนวทางสันติเป็นเป้าหมายอันเกิดจากการขับเคลื่อนไปตามพลวัตของกระแสโลกาภิวัตน์ก้าวหน้าเชื่อมโยงให้เกิดการมีระเบียบโลกเดียวกันมากขึ้น ความเป็นทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่างๆ ยังทำให้เกิดระบบหลายขั้วอำนาจ (Multi-Polar System) ที่ประเทศที่มีศักยภาพต่างถ่วงดุล และร่วมมือกันและกัน ส่งผลให้ภัยคุกคามที่เกิดจากรัฐและกำลังทหารหรือการแย่งชิงพื้นที่มีแนวโน้มลดลง กลับกลายเป็นแนวทางเป้าหมายที่มุ่งเน้นการเจรจาเพื่อรักษาผลประโยชน์ซึ่งกันและกันระหว่างประเทศ

สำหรับเป้าหมายนี้ที่เป็นหนึ่งในปัจจัยของความสำเร็จในมิติของเป้าหมายเกิดจากเป้าหมายยุทธศาสตร์ที่มุ่งสู่เรื่องสันติ โดยยุทธศาสตร์ทางด้านความมั่นคงประเทศมาเลเซียมีเป้าหมายเพื่อเป็นศูนย์กลางความร่วมมือระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก เป็นแนวทางหลักมากกว่าการเสริมสร้างขีดความสามารถของกองทัพภายใต้ผลประโยชน์แห่งชาติทางสูงสุด ซึ่งมีแนวทางนโยบายที่สอดคล้องกันกับประเทศไทย ในส่วนของยุทธศาสตร์ความมั่นคงทางทะเล อันมีวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยสามารถปกป้อง รักษา และแสวงหาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลได้อย่างสมดุล และยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการบริหารจัดการและบูรณาการการใช้พลังอำนาจของชาติในทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพ” โดยการมุ่งเน้นเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล ที่กำหนดผลประโยชน์ชาติทางทะเลจึงอยู่บนพื้นฐานการรับรู้ของสังคมโดยทั่วไปว่าเป็นเป้าหมายสูงสุดร่วมกันของทุกฝ่าย ซึ่งส่งผลให้เกิดเป้าหมายแนวทางแก้ไขปัญหาอย่างสันติเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาที่จะส่งผลประโยชน์แห่งชาติสูงสุดมากกว่าการแก้ไขปัญหาโดยกำลังทหาร โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ของความมั่นคงทางทะเลแห่งชาติเป็นแนวนโยบายที่ขับเคลื่อน ในส่วนของยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพความมั่นคงของชาติทางทะเล มีความเด่นชัดประเด็นของเป้าหมายสันติวิธีที่มุ่งการเป็นผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์ ความเข้าใจ ความไว้วางใจระหว่างประเทศและความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ พัฒนาคือความร่วมมือและความเข้าใจอันดีกับหน่วยงานทางทะเลของประเทศเพื่อนบ้าน ที่เอื้อต่อการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน รวมทั้งสนับสนุนภารกิจการรักษาสันติภาพที่เหมาะสมทั้งระดับภูมิภาคและระดับโลก โดยใช้กลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นโดยสันติวิธีเน้นการเจรจาทางการทูตเป็นหลัก เพื่อสามารถตกลงแบ่งเขตทางทะเลกันได้ทั้งหมดหรือให้เหลือพื้นที่ขัดแย้งน้อยสุด โดยพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการจัดทำพื้นที่พัฒนาร่วมหรืออื่นๆ บนพื้นฐานของการดำรงบูรณาการแห่งดินแดนและความสัมพันธ์อันยั่งยืนระหว่างประเทศ

ปัจจัยในส่วนของมิติเป้าหมายในลักษณะเช่นนี้นำมาซึ่งการเจรจากันหลายครั้งระหว่างพลเรือนและทหารของทั้งสองประเทศ ไทยและมาเลเซียไม่ประสบปัญหาการใช้กองกำลังทางทหารในการก่อสงครามระหว่างกันเพื่อแก้ไขปัญหาพื้นที่พิพาททางด้านพรมแดน ในทางกลับกันด้วยลักษณะเป้าหมายอันเน้นแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างสันตินั้น นำมาซึ่งการยกระดับความสัมพันธ์ในหลายด้าน มีการตั้งคณะกรรมการร่วมในการพิจารณาแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม บนพื้นฐานที่ต่างฝ่ายต่างได้ประโยชน์ และต่างฝ่ายต่างต้องเห็นพ้องต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาในลักษณะดังกล่าว พื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย เอง เป็นผลสำคัญมาจาก

เป้าหมายร่วมกันในการแก้ไขปัญหาระหว่างสองประเทศอย่างสันติ รัฐบาลทั้งสองประเทศต่างมีกรอบนโยบายในการสนับสนุนเป้าหมายดังกล่าว ซึ่งสุดท้ายนำไปสู่การลงนามในกฎหมายอันมีผลต่อการ อันกลายเป็นตัวแปรสำคัญในการวางรากฐานการพัฒนาและแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกันในพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลระหว่างไทยและมาเลเซียในที่สุด

1.3 การมีเป้าหมายทางการพัฒนาและแสวงหาผลประโยชน์แห่งชาติร่วมกันระหว่างประเทศภายใต้เป้าหมาย “สร้างความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ”

นอกจากเป้าหมายที่ทั้งสองรัฐบาลต้องการแก้ไขปัญหาพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลอย่างสันติที่เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการเจรจาและกำหนดแนวทางการพัฒนาพื้นที่พัฒนาร่วมทางทะเลแล้ว เป้าหมายในการสร้างความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญภายใต้มิติทางด้านเป้าหมายที่ส่งเสริมให้รัฐบาลทั้งสองประเทศสามารถดำเนินการพัฒนาพื้นที่ร่วมกันได้สำเร็จ ดังที่ได้กล่าวไปก่อนหน้านี้ว่าในช่วงเวลาดังกล่าวประเทศไทยและมาเลเซียต่างมีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว จนส่งผลให้ความมั่นคงทางด้านพลังงานประสบปัญหาโดยเฉพาะในประเทศไทย ปัจจัยนี้ส่งเสริมให้ไทยให้ความสำคัญอย่างมากต่อการแสวงใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ไม่มีชีวิตจากพื้นที่ทะเล ซึ่งสามารถต่อลมหายใจทางด้านพลังงานให้กับประเทศได้ ในขณะที่เดียวกันมาเลเซียเองถึงแม้จะมีทรัพยากรทางด้านพลังงานในปริมาณมาก แต่ก็ต้องการหาแหล่งพลังงานสำรอง และต้องการรายได้จากแหล่งอื่น ๆ เพื่อขยายฐานการพัฒนาประเทศ สิ่งเหล่านี้ส่งเสริมให้ทั้งสองประเทศให้ความสำคัญกับเป้าหมายทางด้านเศรษฐกิจมากกว่าเป้าหมายทางการเมืองเหนือพื้นที่ทับซ้อนทางทะเล นี่ถือเป็นจุดสำคัญที่มีมิติทางด้านเป้าหมายร่วมกันระหว่างสองประเทศนี้ส่งผลให้การวางแผนทางการพัฒนาและแสวงหาผลประโยชน์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเหนือพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลระหว่างไทยและมาเลเซียประสบผลสำเร็จ เพราะนับตั้งแต่ช่วงที่มีการก่อสร้างความร่วมมือจนกระทั่งถึงปัจจุบัน เป้าหมายดังกล่าวที่กล่าวมาข้างต้นเองก็ไม่ได้มีความเปลี่ยนแปลงไปมากนักจากเดิม

2. มิติทางด้านองค์กร

ในทางเดียวกับปัจจัยความสำเร็จของมิติทางด้านเป้าหมาย ที่มุ่งสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศมาเลเซีย รวมไปถึงการใช้วิธีการสันติและแนวทางของเศรษฐกิจเป็นเป้าหมาย รูปธรรมที่ได้เป็นผลลัพธ์ของเป้าหมายเหล่านั้น นำสู่ปัจจัยของมิติทางด้านองค์กร ที่จัดตั้งภายใต้ข้อตกลงนำระบบการบริหารจัดการรูปแบบองค์กรในการดำเนินงานที่มีลักษณะที่ต้องอาศัยกลไกการบริหารจัดการที่ต้องบูรณาการอย่างมีระบบและตอบสนองความต้องการของเป้าหมายและผลประโยชน์แห่งชาติทั้งสองประเทศ เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบด้านบริหารจัดการต่าง ๆ การกำหนดบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติงาน ที่ต้องอาศัยความร่วมมือกับองค์การภาคธุรกิจ เป็นเครื่องมือในการแสวงหาข้อตกลงร่วมกันในการแบ่งปันผลประโยชน์เหนือพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย รัฐบาลทั้งสองประเทศได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจเพื่อก่อตั้งองค์กรร่วมไทย-มาเลเซีย (Malaysia-Thailand Joint Development Area : MTJA) เพื่อบริหารจัดการพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนนี้ และเรียกพื้นที่ทับซ้อนนี้ว่า "พื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย" (Joint Development Area : JDA) และตกลงที่จะพัฒนาปิโตรเลียมร่วมกัน

ภายใต้การแก้ปัญหาพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลที่สามารถดำเนินกิจการและสร้างผลประโยชน์ โดยปราศจากความขัดแย้งกันเรื่องผลประโยชน์นั้น ก็ถือว่ามาจากการมิติของการเมืองครุ โดยการออกแบบองค์กรที่เป็นระบบการบริการจัดการ อย่างแบ่งปันและเท่าเทียมกันอย่างจำเพาะ รวมไปถึงแนวทงนโยบายการบริหารจัดการที่ประสิทธิภาพและประสิทธิผล และได้รับผลประโยชน์อย่างสูงสุด จึงสามารถวิเคราะห์ได้ว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จในมิติขององค์กรได้ มีดังนี้

2.1 การเมืองครุกลางในการบริหารจัดการผลประโยชน์และการบริหาร

การขับเคลื่อนการบริหารจัดการผลประโยชน์ขององค์กรร่วมไทย – มาเลเซีย เป็นเหมือนรัฐบาลใหม่ที่จัดตั้งขึ้นมาจากทั้งสองประเทศ มีประเด็นยุทธศาสตร์ มีการแบ่งความรับผิดชอบหน้าที่ บูรณาการร่วมกันและการจัดสรรอำนาจกันชัดเจนของทั้งสองประเทศ ความเป็นองค์กรกลาง ส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมที่มีความซับซ้อนทางการกฎหมายระหว่างประเทศ การต้องการองค์ความรู้เฉพาะด้านในการแสวงหาผลประโยชน์จากพลังงาน ที่ต้องการความชัดเจนและถูกต้อง และหากแยกกันบริหารจัดการตามศักยภาพของประเทศนั้น ก็ให้เกิดช่องว่างทางการสื่อสารในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ หรือ ความเข้าใจตรงกันทางข้อมูลที่จะใช้ในการดำเนินกิจกรรม ทั้งนี้สามารถจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและมีความชัดเจนมากขึ้นจากการเมืองครุกลางที่มีกฎระเบียบและแนวทางการบริหารจัดการต่าง ๆ ตามสัญญาระหว่างองค์กรกับตัวผู้ถือสัญญาว่าต้องปฏิบัติตามได้ขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่สามารถครอบคลุมและอยู่ภายใต้การตกลงของทั้งสองประเทศ ดังนี้

ก. ควบคุมการสำรวจและแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่มีชีวิตในพื้นที่พัฒนาร่วมและกำหนดนโยบายสำหรับการควบคุม

ข. พิจารณากำหนดโครงสร้างองค์กรขององค์กรร่วมฯ และแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ พนักงาน ฯลฯ

ค. พิจารณากำหนดแผนงานและการปฏิบัติการสำหรับการจัดการพื้นที่พัฒนาร่วม

ง. อนุมัติและทำนิติกรรมหรือสัญญาสัมปทานใด ๆ ในพื้นที่พัฒนาร่วม ทั้งนี้โดยความเห็นชอบของรัฐบาลทั้งสอง

จ. ตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้ดำเนินการในเขตพื้นที่พัฒนาร่วม

ฉ. กำหนดรูปแบบการทำสัญญาสัมปทานที่เกี่ยวกับปิโตรเลียมในพื้นที่พัฒนาร่วมให้เป็นแบบสัญญาแบ่งปันผลผลิต (Production Sharing Contract)

นอกจากนี้ยังรวมถึงการบริหารจัดการแบ่งปันผลประโยชน์ทางการเงินที่มีมาตรา ค่าใช้จ่ายและผลประโยชน์ขององค์กรร่วมฯ ให้รัฐบาลทั้งสองประเทศรับภาระและแบ่งปันเท่า ๆ กัน และให้มีกองทุนเพื่อการใช้จ่ายในการดำเนินงานขององค์กรร่วมฯ รวมถึงให้มีการจัดทำงบประมาณ บัญชี และรายงานผลต่อรัฐบาลทุกปี

2.2 การมีรูปแบบโครงสร้างการบริหารจัดการภายในองค์กรที่ร่วมกันบริหารทั้งประเทศ

การออกแบบโครงสร้างการบริหารจัดการที่สถานะทางกฎหมายและการจัดการองค์กรมีการบริหารงานในระบบกรมการร่วม ซึ่งประกอบด้วยแต่งตั้งจากรัฐบาลทั้งสองฝ่ายภายใต้การหมุนเวียนเปลี่ยนคณะกรรมการบริหารระหว่างประเทศกันอย่างเท่าเทียมกล่าวคือ การมีหมุนเวียนฝ่ายบริหารของทั้งประเทศ

ในระยะเวลาที่กำหนด ทำให้แสดงให้เห็นว่าการออกแบบโครงสร้างการบริหารจัดการร่วมกันสามารถเกิดการถ่วงดุลอำนาจภายในองค์กร เพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ส่วนร่วมของทั้งสองประเทศและเพื่อป้องกันการแนวทางการบริหารจัดการที่จะเอื้อประโยชน์แก่ประเทศตนเอง ซึ่งเป็นผลที่จะสะท้อนออกมาว่าการบริหารจัดการรูปแบบการมีส่วนร่วมแบบดังกล่าวไม่ได้ต้องการให้ประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นเจ้าของหน่วยงานโดย โดยทั้งหมดอยู่ภายใต้ความโปร่งใสและมีความรับผิดชอบร่วมกัน

2.3 การมีโครงสร้างองค์กรร่วมไทย-มาเลเซีย ที่ต้องผ่านความเห็นชอบทางนโยบายจากรัฐสภาทั้งสองประเทศ

ส่วนโครงสร้างองค์กรที่เกี่ยวข้องกับรัฐสภาถือเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงประเด็นสาระสำคัญขององค์กรร่วมไทย มาเลเซีย ที่จะส่งผลกระทบต่อระยะยาวและส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์โดยรวมของทั้งสองประเทศ จะต้องผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภาของทั้งสองประเทศ เห็นถึงกระบวนการตัวแทนของประชาชน ที่ได้มอบอำนาจให้สภาตัวแทนของตัวเอง เข้ามาเกี่ยวข้องในการตัดสินใจเชิงนโยบายที่สำคัญมองว่าเป็นปัจจัยที่จะทำให้มิติขององค์กรสามารถบริหารจัดการได้ในระยะยาวและมีความมั่นคงทางด้านการบริหารและจะเป็นการสร้างความสำเร็จในแนวนโยบายของผู้บริหาร

2.4 การเปิดโอกาสทางเศรษฐกิจให้ภาคเอกชนในการดำเนินการแสวงหาผลประโยชน์ทางทะเลในพื้นที่ทับซ้อนไทย มาเลเซีย

เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจและสร้างผลประโยชน์ให้กับประเทศทั้งสอง ซึ่งเกิดจากภาครัฐที่ทำหน้าที่หลักในการดำเนินงานด้านเจรจาเพื่อให้เปิดเป็นพื้นที่ทางเศรษฐกิจ เปิดระบบสัมปทานตามสนธิสัญญาที่ลงนาม เพื่อให้เอกชนของทั้งสองประเทศเข้ามาดำเนินงานร่วมกันในการแสวงหาผลประโยชน์ ที่ต้องอาศัยองค์ความรู้และการแข่งขันทางเศรษฐกิจตามศักยภาพของเอกชน มากไปกว่านั้นจะเป็นการลดความเสี่ยงทางการบริหารจัดการและจัดเก็บผลประโยชน์ของภาครัฐเอง ซึ่งถือว่าเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพทั้งในแง่ของการบริหารจัดการผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและแง่ของการลดภาระภาครัฐ

3. มิติทางการประสานความร่วมมือ

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของมิติทางการประสานความร่วมมือ มุ่งเน้นวิเคราะห์จากมิติของบทบาทและลักษณะความสัมพันธ์ของตัวแสดงที่มีส่วนในการบริหารจัดการพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลไทย มาเลเซีย ทั้งบทบาทของภาครัฐในการแสวงหาโอกาสใหม่ ทั้งส่วนของภาครัฐไทย บทบาทของรัฐบาลมาเลเซีย ภาคเอกชนในการดำเนินการแสวงหาผลประโยชน์ทางทะเล รวมถึงบทบาทของภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมบริหาร ตัวแสดงที่เกี่ยวข้องล้วนเป็นกลไกที่ขับเคลื่อนให้เกิดการประสานงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยความประสานความร่วมมือ เป็นมิติที่เชื่อมโยงกับมิติเป้าหมายและมิต้องค์การเพื่อให้มีแนวทางนโยบายให้สามารถบรรลุตามเป้าประสงค์ที่ต้องการได้ การพิจารณาปัจจัยความสำเร็จเรื่องการประสานงานสามารถวิเคราะห์ได้ว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จในมิติของการประสานความร่วมมือ มีดังนี้

3.1 มีความเอกภาพและบูรณาการของตัวแสดงที่หลากหลายภายใต้ขอบเขตอำนาจการบริหารจัดการพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความหลากหลายทางด้านแง่มุมหมาย ประเด็นทางการระหว่างประเทศ รวมถึงความแนวทางการบริหารจัดการองค์กร และองค์ความรู้ของพื้นที่ทับซ้อนนั้น มีความซับซ้อนและมีขอบเขตที่กว้างที่ทำให้มีตัวแสดงหลายตัวที่เข้ามามีบทบาทตามความชำนาญหรือตามอำนาจของกฎหมาย จากส่วนนี้เห็นได้ว่าการมีความเอกภาพและบูรณาการนั้น จะเป็นการประสานความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ พิจารณาได้จากการมีเอกภาพในการสั่งการดำเนินกิจกรรม ภาครัฐมีเป็นตัวแสดงที่สำคัญในการผลักดันให้เปิดโอกาสในการบริหารจัดการพื้นที่ทับซ้อน ทั้งส่วนของภาครัฐไทยและรัฐมาเลเซีย รวมถึงการดำเนินกิจกรรมของภาคเอกชนที่มีเอกภาพในการบริหารจัดการเพื่อกำหนดแนวทางเศรษฐกิจเป็นหลัก และในส่วนของบูรณาการ สามารถพิจารณาได้จากการประสานงาน วิเคราะห์และสังเคราะห์เรื่ององค์ความรู้และพื้นฐานของการตัดสินใจที่ต้องเกิดจากการบูรณาการทั้งระดับนโยบายและระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ เพื่อให้ได้เอกภาพของข้อมูลในการตัดสินใจและการบริหารจัดการ

ความเป็นเอกภาพและการบูรณาการเกิดขึ้นได้จากการวางกรอบแนวทางการร่วมมือและการให้อำนาจหน้าที่และการบริหารจัดการของตัวแสดงต่าง ๆ จากการตกลงความร่วมมือผ่านเป้าหมายและตัวองค์กรที่เข้ามาบริหารจัดการพื้นที่ทับซ้อนทางทะเล

3.2 การมีกลไกทางด้านการประสานงานความร่วมมือ ที่สร้างความสมดุลและสอดคล้องกับการบริหารจัดการพื้นที่ทับซ้อนทางทะเล

จากการดำเนินความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างประเทศระหว่างประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย มีพลวัต และได้พัฒนาจากการมีความสัมพันธ์อันดี เป็นการมีความไว้วางใจและตั้งอยู่บนผลประโยชน์ร่วมกัน ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมาเลเซียปรับเปลี่ยนตามบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสถานการณ์การเมืองระหว่างประเทศ เล็งเห็นว่ากลไกความสัมพันธ์ทวิภาคีที่สำคัญ เป็นกลไกที่เชื่อมโยงและประสานความร่วมมือให้เกิดแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่ทับซ้อน ได้แก่ คณะกรรมการว่าด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ร่วมสำหรับพื้นที่ชายแดน (Joint Development Strategy for border areas - JDS) และส่วนการดำเนินความร่วมมือภายใต้กลไกต่าง ๆ ที่มีอยู่ มองว่าเป็นปัจจัยสนับสนุนในภาพรวม อาทิ คณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีระหว่างไทยกับมาเลเซีย (Joint Commission : JC) คณะกรรมการว่าด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ชายแดน (Joint Development Strategy : JDS) คณะกรรมการด้านความมั่นคง ได้แก่ คณะกรรมการชายแดนทั่วไป (General Border Committee : GBC) คณะกรรมการระดับสูง (High Level Committee : HLC) และ คณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค (Regional Border Committee : RBC) จากกลไกเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นตัวขับเคลื่อนการดำเนินงานในส่วนของมิติเป้าหมายและมิติองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนับว่าเป็นปัจจัยสำเร็จที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญในการแสวงหาผลประโยชน์ทางทะเลของทั้งสองประเทศ

ผลการศึกษาในข้างต้นสะท้อนให้เห็นแนวทางกำหนดเป้าหมาย องค์กร และการประสานงานความร่วมมือกับการทำงานร่วมกัน ผ่านแนวคิด เครื่องมือทางการบริหารจัดการในระดับนโยบายยุทธศาสตร์ชาติระดับองค์กร และประเทศที่เกี่ยวข้องในมิติของเป้าหมายระหว่างประเทศ ภายใต้เป้าหมาย คือ **“วิสัยทัศน์และกรอบแนวคิดความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลและผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล** กล่าวคือ เป้าหมายเป็น

สิ่งสำคัญ แต่การที่จะทำให้เป้าหมายประสบความสำเร็จต้องมีมาตรการทางนโยบายอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมและสร้างการปฏิบัติและการเข้าใจไปสู่ระดับปฏิบัติในส่วนกลางและในพื้นที่เป้าหมาย รวมถึงระดับประชาชน

ทั้งนี้ความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาพื้นที่ทับซ้อนทางทะเล แสดงให้เห็นว่าปัจจัยสำคัญซึ่งส่งเสริมให้พื้นที่พัฒนาร่วมระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย ประสบความสำเร็จนั้น เป็นผลมาจากความสัมพันธ์อันดีที่ทั้งสองประเทศมีให้แก่กันตลอดช่วงหลายปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่ประเทศมาเลเซียได้รับเอกราช อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการผลักดันพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญด้านความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศต่าง ระบุว่าเรื่องนี้เป็นเพียงมิติหนึ่งเท่านั้นที่ส่งผลให้พื้นที่พัฒนาร่วมเกิดขึ้น และมีการดำเนินงานที่มีความต่อเนื่อง ขณะเดียวกันยังอีกปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องเป็นปัจจัยสำคัญคือ การมีเป้าหมายร่วมกัน ที่ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าสิ่งสำคัญคือ การกำหนดแนวโน้มและทิศทางการทำงานที่มีเสถียรภาพระหว่างสองประเทศ ในการแบ่งปันผลประโยชน์และแสวงใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ไม่มีชีวิตในบริเวณพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลร่วมกัน และเป็นหนึ่งในกลไกในการขับเคลื่อนความสำเร็จของพื้นที่พัฒนาร่วมระหว่างสองประเทศ กล่าวคือ เป้าหมายในฐานะความมุ่งหวังร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายต่าง ๆ ในการดำเนินงานขององค์กร สะท้อนผ่านการรูปแบบนโยบายการสนับสนุนองค์กรร่วมไทย-มาเลเซียในการทำหน้าที่เป็นสื่อกลางเพื่อแบ่งปันผลประโยชน์ที่เท่าเทียมระหว่างสองประเทศ รัฐบาลทั้งฝ่ายไทยและมาเลเซียต่างไม่เข้าแทรกแซงการทำงานขององค์กรกลางดังกล่าว แต่ให้องค์กรทำงานและทำหน้าที่อย่างเต็มที่ โดยมีคณะกรรมการที่มีสมาชิกจากแต่ละประเทศอย่างเท่าเทียมกันในการกำกับดูแลการทำงานอยู่ห่าง ๆ เพื่อเป็นเครื่องยืนยันผลประโยชน์ที่ทั้งสองประเทศจะได้รับ ตลอดจนเป็นการเปิดทางให้องค์กรกลางได้ทำหน้าที่ตามที่กฎหมายได้ระบุไว้ นี่ถือเป็นจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายที่มีร่วมกันระหว่างสองประเทศในการผลักดันให้เกิดหน่วยงานกลางเพื่อประสานผลประโยชน์ให้กับทั้งสองประเทศ ซึ่งช่วยให้เกิดการลดลงของแรงปะทะที่อาจเกิดขึ้นหากรัฐบาลของทั้งสองประเทศเข้าไปดำเนินงานเองโดยตรง

กล่าวได้ว่าในความสำเร็จ เครื่องมือ กลไก แนวคิด การดำเนินการ รวมถึงตัวแสดงที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ร่วมพัฒนาไทย มาเลเซียในพื้นที่พิพาททางอ่าวทะเลไทย สามารถถอดบทเรียนออกได้เป็น 3 ส่วน คือ ส่วนของนโยบาย Policy Framework ส่วนของของกฎหมาย Legal Framework และส่วนขององค์กร Institutional Framework กล่าวคือ

ส่วนของนโยบาย Policy Framework แนวทางนโยบายที่สำคัญ คือ การพิจารณาถึงผลประโยชน์แห่งชาติเป็นเป้าหมายสูงสุด ในการดำเนินการนโยบายเรื่องการบริหารจัดการผลประโยชน์จากพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยอาศัยข้อมูลการวิจัย การประมวลผลและการศึกษาเปรียบเทียบว่า พื้นที่ที่ทับซ้อนจะเลือกใช้แนวทางใด ถึงจะเหมาะสมกับการรักษาไว้ในผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล หากพื้นที่ทับซ้อนบริเวณที่ต้องการมีแนวโน้มถึงการร่วมมือกันพัฒนากันระหว่างประเทศถึงจะสามารถทำได้ประโยชน์สูงสุด แนวทางแก้ไขปัญหของพื้นที่ทับซ้อนไทย มาเลเซีย ก็สามารถเป็นแนวนโยบายที่รัฐบาลและตัวแสดงที่เกี่ยวข้อง ดำเนินนโยบายโดยอาศัยตัวแบบไทย มาเลเซีย

ส่วนของของกฎหมาย Legal Framework แนวทางกฎหมายที่สำคัญ คือ การพิจารณาถึงกฎหมายกลไกข้อตกลงและการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศคู่กรณีที่ชัดเจน เห็นได้จากการดำเนินการทางด้าน

สร้างความร่วมมือระหว่างไทย มาเลเซีย อาศัยตัวกฎหมายหลายฉบับทั้งมิติสังคม เศรษฐกิจ การเมือง รวมถึงภาคประชาชน ที่เป็นตัวขับเคลื่อนและเชื่อมโยงให้เกิดความสำเร็จการพัฒนาพื้นที่ จากส่วนนี้มาเป็นตัวแบบความร่วมมือที่จะแก้ไขปัญหาข้อพิพาททางทะเลได้ในอนาคต

องค์กร Institutional Framework ตัวแบบองค์การที่สำคัญ คือ การพิจารณาให้มี องค์การบริหารจัดการที่เป็นองค์กรกลาง ที่แนวทางนโยบายและการบริหารจัดการทั้งจากการร่วมมือกันของรัฐบาลทั้งสองประเทศ เพื่อให้การบริหารจัดการผลประโยชน์ และนโยบาย เป็นไปได้อย่างถ่วงดุลอำนาจและดำเนินการได้อย่างเป็นเอกภาพและมีระบบคุณธรรมในการบริหารจัดการ รวมถึงการร่วมมือกับภาคเอกชนในการทำสัมปทานและดำเนินการผลประโยชน์

ข้อเสนอแนะ

ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาททางทะเลในพื้นที่ระหว่างประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านอื่นๆ ควรมีแนวทางในการดำเนินการในเรื่องต่างๆ ดังนี้ 1. การพัฒนาบุคลากร 2. การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ 3. การดำเนินงานแบบร่วมกันอย่างบูรณาการ

1. การพัฒนาบุคลากร

เพื่อให้ดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลที่จะต้องเกิดขึ้นในอนาคตจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องในหลากหลายส่วน อาทิ ข้อมูลทางมูลค่าทางเศรษฐกิจของพื้นที่ทับซ้อนทางทะเล กฎหมายระหว่างประเทศ ให้มีความรู้ ความเข้าใจภาพรวมและลักษณะจำเพาะของพื้นที่ให้มากขึ้น เพื่อให้บุคลากรในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ รู้ถึงแนวทางการพัฒนาที่มีประโยชน์สูงสุดกับประเทศ ทั้งนี้แนวทางการพัฒนาบุคลากรที่สำคัญ การจัดการจัดการองค์ความรู้ knowledge management เพื่อให้มีองค์ความรู้ที่จะสนับสนุนการจัดลึนใจในการเลือกดำเนินนโยบายของการแก้ไขปัญหาข้อพิพาท มากไปกว่านั้นคือการสนับสนุนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในมิติที่ส่งผลประโยชน์ต่อแนวทางการดำเนินนโยบาย เช่น มิติทางเศรษฐกิจ มิติด้านกฎหมาย มิติทางการบริหารจัดการข้อมูล ทั้งในส่วนของภาครัฐ และส่วนขององค์กรอิสระ

2. แนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศถือว่าต้องมีแนวทางส่งเสริมในแบบรอบด้านและครอบคลุมในบริบท และสถานการณ์ที่แตกต่าง เสนอให้มีแนวทางการส่งเสริมทั้งในระดับรัฐบาล ในการดำเนินทั้งส่วนของทวิภาคีและพหุภาคี รวมถึงการองค์กรระหว่างประเทศที่ร่วมกัน เพื่อให้มีมีกลไกสร้างเสริมความสัมพันธ์ที่หลากหลายรูปแบบ มากไปกว่านั้น คือการส่งเสริมความสัมพันธ์ในภาคประชาชน เพื่อให้ไม่เกิดประเด็นในอำนาจอธิปไตยในเรื่องของพื้นที่หรือความเป็นชาติ ของการร่วมมือกันทั้งสองประเทศ เช่น การสร้างโครงการพัฒนาร่วมกันระดับชุมชน ทั้งในมิติทางท่องเที่ยว มิติการส่งเสริมวัฒนธรรม เพื่อเป็นความสัมพันธ์ระดับพื้นฐานที่จะนำสู่ความเข้าใจและความตระหนักถึงผลประโยชน์ที่จะได้ร่วมกัน

3. การดำเนินงานแบบร่วมกันอย่างบูรณาการ

การดำเนินการเรื่องการแก้ไขปัญหาข้อพิพาททางทะเล ในบริบทประเทศไทย ที่มีการแบ่งการบริหารจัดการภาครัฐเป็นการบริหารจัดการตามความเชี่ยวชาญอย่างเป็นเอกภาพนั้น ทำให้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้ง

ตามพันธกิจขององค์กรตนเองที่หลากหลาย ทั้งในส่วนของส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น และมากไปกว่านั้นคือการต้องทำงานร่วมกับภาคเอกชน จะเห็นได้ว่ามีความซับซ้อนทางด้านอำนาจหน้าที่ การถือข้อมูลที่เฉพาะด้าน และกามีกำลังพลที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ขาดความเป็นเอกภาพในภาพรวมของการดำเนินการบริหารจัดการข้อพิพาททางทะเล โดยแนวทางที่จะส่งให้เกิดความเป็นเอกภาพในภาพรวมคือ การกำหนดกรอบความร่วมมือเพื่อให้ดำเนินการเป็นไปอย่างมีระบบในการบริหารจัดการส่วนของอำนาจหน้าที่ ข้อมูลและกำลังพล รวมถึงเป็นการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูลและสร้างความเข้าใจร่วมกัน

สรุป

ความร่วมมือระหว่างประเทศไทยและมาเลเซียภายใต้ชื่อพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย (Join Development Area: JDA) เป็นความสำเร็จที่น่าสนใจของประเทศไทยในการบริหารและใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจในบริเวณพื้นที่ทับซ้อนระหว่างไทยกับรัฐชายฝั่งเพื่อนบ้าน โดยอาศัยกลไกทางเศรษฐกิจและแนวทางสันติวิธีในการแก้ไขปัญหา ทั้งยังสามารถแบ่งปันผลประโยชน์ได้อย่างเท่าเทียม พื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซียดังกล่าวจึงถือเป็นตัวแบบสำคัญของประเทศไทยที่จะนำไปปรับประยุกต์ใช้ ในการแก้ไขปัญหาพิพาททางทะเลกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้สามารถแบ่งปันผลประโยชน์ในบริเวณพื้นที่พิพาทได้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการพัฒนาเครื่องมือ หลักคิด และแนวทางการดำเนินการภายใต้ความร่วมมือระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย ที่ส่งผลให้ความร่วมมือสร้างพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซียดังกล่าวสามารถดำเนินการได้จนกระทั่งถึงปัจจุบันร่วมด้วย เพื่อใช้เป็นแม่แบบสำคัญในการปรับใช้แก้ไขปัญหาพิพาททางทะเล ที่มีแนวโน้มจะเพิ่มมากยิ่งขึ้นในอนาคต

บทเรียนจากความร่วมมือในกรณีศึกษานี้ แบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน ได้แก่ (1) แนวนโยบาย คือ การพิจารณาถึงผลประโยชน์แห่งชาติเป็นเป้าหมายสูงสุด ในการดำเนินการนโยบายเรื่องการบริหารจัดการผลประโยชน์จากพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลกับประเทศเพื่อนบ้าน (2) กฎหมาย แนวทางกฎหมายที่สำคัญ คือ การพิจารณาถึงกฎหมาย กลไกข้อตกลงและการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศคู่กรณีชัดเจน และ (3) ส่วนขององค์กร ซึ่งตัวแบบขององค์กรที่สำคัญ คือ การพิจารณาให้มี องค์กรบริหารจัดการที่เป็นองค์กรกลาง ที่แนวทางนโยบายและการบริหารจัดการทั้งจากการร่วมมือกันของรัฐบาลทั้งสองประเทศ เพื่อให้การบริหารจัดการผลประโยชน์ และนโยบาย เป็นไปได้อย่างถ่วงดุลอำนาจและดำเนินการได้อย่างเป็นเอกภาพและมีระบบคุณธรรมในการบริหารจัดการ รวมทั้งการร่วมมือกับภาคเอกชนในการทำสัมปทานและดำเนินการบริหารจัดการผลประโยชน์ร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย. (2548). *อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ปีค.ศ. 1982*.

กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอราวัณการพิมพ์.

ชาญวุฒิ ตัณฑติลล. (2556). *แนวทางการจัดเก็บรายได้ของรัฐและภาษีเกี่ยวกับปิโตรเลียมในพื้นที่ทับซ้อนไทย-กัมพูชา : ศึกษาจากต้นแบบพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย*. กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ดลยา เทียนทอง. (2544). *ความร่วมมือไทย-มาเลเซียในการพัฒนาพื้นที่ เขตไหล่ทวีปทับซ้อนในอ่าวไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดลยา เทียนทอง. (2551). *พื้นที่พัฒนาร่วม: ไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน*. กรุงเทพฯ: บริษัท สแควร์ ปริ้นซ์ 93 จำกัด.

ภุชงค์ ประดิษฐธีระ น.อ. (2555). 2015 *ประชาคมอาเซียน : ความร่วมมือเพื่อความมั่นคงทาง ทะเล*. [ออนไลน์]. วันที่ค้นข้อมูล 4 เมษายน 2555. เข้าถึงได้จาก : <http://www.navy.mi.th/navedu/stg/docs/asien2015.pdf>

ภาษาอังกฤษ

Saravanamuttu, J. (2014). *Malaysia's approach to cooperation in the south china sea*. In S. Wu, & K. Zou, *Non-Traditional Security Issues and the South China Sea* (pp. 75-88). New York: Routledge.

SCHOFIELD, C. (2007). *Unlocking the Seabed Resources of the Gulf of Thailand*. *Contemporary Southeast Asia*, 29(2), 286-308.

Schofield, C. (2014). *Defining areas for joint development in disputed waters*. In W. Shicun, & N. Hong (Eds.), *Recent Developments in the South China Sea Dispute: The Prospect of a Joint Development Regime* (pp. 78-98). London: Routledge.

Thao, N. H. (1999). JOINT DEVELOPMENT IN THE GULF OF THAILAND. *Boundary and Security Bulletin*, 79-88.